

СИЛАБУС навчальної дисципліни

Специфіка художньої літератури в естетичному й екзистенційному аспектах

1. Основна інформація про дисципліну

Тип дисципліни: вибіркова **Форма контролю:** залік

Освітній ступінь: бакалавр

Для спеціальності(-тей): 014 Середня освіта

Обмеження для вибору: відсутні

Кількість кредитів (годин): 4 (120 год)

денна форма: лекції – 20 год; практичні – 28 год; самостійна робота – 72 год; заочна форма: лекції – 6 год; практичні – 6 год; самостійна робота – 108 год.

Мова викладання: українська

Презентаційні матеріали: <https://meet.google.com/mfi-nahi-khg>

2. Інформація про викладача

ПІБ: Мельникова Руслана Миколаївна

Науковий ступінь, вчене звання, посада: кандидат педагогічних наук, доцент

Кафедра: української мови та літератури

Робочий e-mail: ryslana.melnikova@gmail.com

Години консультацій на кафедрі: четвер, 14.00-15.00

3. Цілі дисципліни та результати навчання*

Предмет дисципліни: художня література в естетичному й екзистенційному аспектах.

Мета дисципліни: осмислення та практичне опанування особливостей предмету вивчення; ознайомлення студентів з літературним процесом в українському письменстві у дискурсі дитячого читання; опанування ідейно-тематичного та мовно-художнього багатства дитячої літератури.

Завдання:

- розкрити важливість впливу образно-емоційних засобів творів дитячої літератури як індивідуально-творчої та мовленнєвої особистості;
- поглибити уміння та навички аналізу особливостей змістоформи творів різних жанрів;
- сприяти збагаченню фонду засобів та прийомів розгляду змісту дитячих художніх творів;
- розширити та поглибити знання студентів щодо особливостей змістоформи творів дитячої літератури як письменників-класиків літератури, так і сучасних її творців;
- систематизувати теоретичний обсяг знань студентів з основ теорії літератури як бази для роботи над творами дитячої літератури;
- формувати усвідомлене розуміння закономірностей розвитку дитячої літератури у тісному зв'язку з педагогічними науками та потребами суспільства;
- сприяти виробленню об'єктивної оцінки творів художньої літератури для дітей;
- сприяти впровадженню у практику прийомів та засобів розкриття їх образно-художнього багатства.

Належно опанувавши навчальну дисципліну «Специфіка художньої літератури в естетичному й екзистенційному аспектах», здобувачі вищої освіти **знатимуть:**

- історико-літературний, критичний, теоретичний матеріал з української літератури;
- порівняльно-типологічний формат дитячої літератури як складової загальномистецького розвитку;
- особливості змісту й адаптації літературно-художніх творів відповідно до основних вікових груп;
- особливості категорійного апарату дитячої літератури;
- характерні ознаки дитячої книги;
- психологічні параметри сприймання художнього тексту дітьми різного віку;
- біографії та основні характеристики творчості як дитячих письменників, так і тих письменників, чії твори включені до кола дитячого читання.

У ході вивчення курсу студенти оволодіють **уміннями й навичками:**

- вдумливо читати художній текст;
- робити цілісний літературознавчий і методичний аналіз програмового твору;
- обґрунтовано добирати художні твори для дитячого читання;
- самостійно досліджувати окремі проблеми навчального курсу;
- правильно, на основі сучасної української літературної мови, моделювати і здійснювати комунікативну діяльність.

Здобувачі освіти матимуть сформовані **професійні результати навчання**, зокрема зможуть:

- вільно володіти фундаментальними знаннями в галузі філології (ПРН 7);
 - використовувати професійно-профільовані знання, уміння й навички, досліджувати літературні явища, вирішувати практичні завдання в галузі філології (ПРН 8);
 - проводити науково-методичну та організаційно-методичну роботу із запровадження у навчальний процес нових інформаційних технологій навчання літератури, в тому числі інтенсивних методів навчання, індивідуалізованого навчання тощо (ПРН 10);
 - планувати й організувати навчальну діяльність учнів на заняттях, активізувати самостійну роботу (ПРН 11);
 - вести навчальний діалог і ефективно організувати співпрацю з учнями (ПРН 12).
-

4.Зміст дисципліни

Тема № 1. Специфіка художньої літератури в естетичному й екзистенційному аспектах. Народно-поетичні витоки художніх текстів.Інтерпретація добра і зла в художній літературі. Специфіка образної системи в осмисленні суспільного середовища.

Тема № 2. Усна народна творчість через призму дитячого сприйняття.

Українська народна казка «Яйце-райце». Відображення звичаїв і обрядів, морально-етичних принципів українців. «Про правду і кривду» («Мудра дівчина»): народне уявлення про добро і зло в казці. Фантастичне і реальне, смішне і страшне, красиве і потворне в казках.

Тема № 3. Українська дитяча література XIX століття в осмисленні

екзистенційних категорій добра і зла. І. Франко «Фарбований лис». Морально-етична проблематика твору. Василь Королів-Старий. «Хуха-Моховинка», «Мавка-Вербинка». Добро і зло в казці. Світлий, життєствердний погляд на світ та гуманізм твору. О. Стороженко. Оповідання «Скарб»: морально-етичні проблеми твору. О. Олесь «Микита Кожум'яка». Протистояння добра і зла в драматичному творі. А. Чайковський «За сестрою». Образ Павлуся як утілення благородства і лицарства, сміливості й винахідливості. Родинні цінності й патріотизм у творі.

Тема № 4. Особливості дитячої літератури кінця XIX – початку XX століття.

В. Винниченко «Федько-халамидник». Добро і зло, благородство і підлість у творі. Щедрий на добро внутрішній світ героя. Федько як особистість. М. Стельмах «Гуси-лебеді летять». Людяність і жорстокість, вірність і зрада батьківщині, любов до рідної землі, дитяча дружба, дружба між дитиною і дорослим. Прагнення маленької людини до знань. Г. Тютюнник «Климко». Морально-етичні уроки доброти, чуйності, турботи про рідних.

Тема № 5. Новітня українська дитяча література: естетичні виміри.

В. Симоненко «Цар Плаксіє та Лоскотон». Оптимістична й песимістична життєва позиції дійових осіб твору. Г. Малик «Незвичайні пригоди Алі в країні Недоладії». Морально-етичні проблеми в казці: добро і зло, відповідальність за свої вчинки, вміння долати перешкоди по своєму шляху. Л. Пономаренко «Гер переможений». Загальнолюдська ідея гуманізму й толерантності. О. Гаврош «Неймовірні пригоди Івана Сили». Морально-етична проблематика твору: добро і зло, справжня дружба і любов, чесність і підступність. Є. Гуцало «Лось». Протистояння добра і зла в оповіданні.Емма Андіївська «Казка про яян», «Говорюща риба». Добро й любов до світу. Порушення питань моралі, дружби, сили слова. Прихований повчальний зміст творів.Марина Павленко «Русалонька із 7-В, або Прокляття роду Кулаківських». Роздуми про сенс людського життя, моральний вибір кожного. Добро і зло в повісті, у сучасному світі та в людині.Володимир Дрозд «Білий кінь Шептало». Проблема свободи і неволі, особистості й натовпу, дійсності та мрії, людини в суспільстві. Юрій Винничук «Місце для дракона». Проблематика твору: роздуми про добро і зло, вірність і зраду, доцільність самопожертви.

5.Політика курсу

Відвідування навчальних занять

Відповідно до «Положенням про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ» студенти повинні бути присутніми на практичних заняттях. Якщо з поважних причин студент пропустив заняття (і цьому є документальне підтвердження), він має право на відпрацювання пропущеного матеріалу у двотижневий термін після повернення до навчання. Якщо ж студент не використав це право або пропустив

заняття без поважної причини, він отримує 0 балів в академічний журнал. Студенти, котрі навчаються за індивідуальним графіком, зобов'язані виконати додаткові індивідуальні завдання, узгодивши їх з викладачем. Присутність на модульній контрольній роботі є обов'язковою. Якщо студент не виконав МКР з поважної причини, підтвердженої документально, йому призначається інша дата для виконання підсумкового контролю.

Академічна доброчесність

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); їх порушенням посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації. Кожний здобувач вищої освіти у своїй навчальній діяльності повинен дотримуватися моральних норм, правил етичної поведінки та принципів академічної доброчесності.

Використання технологій штучного інтелекту

Студенти, які опановують цей курс, повинні розуміти, що в контексті дотримання академічної доброчесності та корпоративної етики, крім пунктів, зазначених у відповідному Положенні, не слід до навчальних та наукових праць залучати привласнені тексти, згенеровані за допомогою інструментів штучного інтелекту (ChatGPT або його аналогів), крім випадків, зазначених викладачем у силабусі навчальної дисципліни. Роботи чи їх сегменти, створені за допомогою ШІ, є різновидом обману, що передбачає відповідальність згідно з чинними нормативними документами.

6. Контрольні заходи та критерії оцінювання

Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє

	елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Форма проміжного контролю

Модульна контрольна робота проводиться в письмовій формі за варіантами, у випадку дистанційного навчання – у формі тестування за допомогою сервісу Google Forms та включає орієнтовно 40 тестових завдань.

Зразок модульної контрольної роботи:

Розв'яжіть тести:

1. Збірка казок Івана Франка називається

- А «Коли ще звірі говорили»
- В «Як усе було»
- Б «Казки мого дитинства »
- Г «Фарбований Лис»

2. Рима –

- А співзвучність закінчень рядків у віршах
- Б правильне чергування наголошених і ненаголошених складів.
- В кілька віршованих рядків, виділених у групу
- Г два верхніх рядки

3. Дід був упевнений, що Кожум'яка зможе поборотися із Змієм, бо

- А він був охочий до бійок
- Б крім нього, ніхто більше не визвався на бій
- В він якось роздер шкуру
- Г він був його улюбленим сином

Форма підсумкового контролю – залік

Критерії оцінювання завдань самостійної роботи

Вид	Максимальна кількість балів
Конспектування наукової літератури	5
Огляди наукової інформації, її систематизація	5
Презентації до окремих тем	10

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Проміжний контроль з означеного курсу проводиться у вигляді модульної контрольної роботи. Перевірка здійснюється у такий спосіб: правильну кількість відповідей треба поділити на кількість тестових завдань. Показник перевести за нижчеподаною таблицею. Критеріями оцінювання є правильні варіанти відповідей на кожне тестове завдання. Виправлена позначка вважається помилкою.

Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Оцінку за семестр з дисципліни, що закривається заліком, слід виставляти після її вивчення до початку екзаменаційної сесії за результатами поточного та проміжного контролю (відповідно вагові коефіцієнти 0,7 та 0,3); при цьому обов'язкової присутності здобувачів вищої освіти не передбачено.

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	<i>відмінно</i>
70-89	<i>добре</i>
51-69	<i>задовільно</i>
26-50	<i>незадовільно</i>

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

Таблиця переведення середньозваженого балу за 100-бальною шкалою

<i>100-бальна</i>	<i>сер. бал</i>	<i>100-бальна</i>	<i>сер. бал</i>	<i>100-бальна</i>	<i>сер. бал</i>	<i>100-бальна</i>	<i>сер. бал</i>	<i>100-бальна</i>	<i>сер. бал</i>
100	4,97–5,00	80	4,10–4,14	60	3,10–3,14	40	2,25–2,29	20	1,15–1,20
99	4,94–4,96	79	4,05–4,09	59	3,05–3,09	39	2,20–2,24	19	1,09–1,14
98	4,91–4,93	78	4,00–4,04	58	3,00–3,04	38	2,15–2,19	18	1,03–1,08
97	4,87–4,90	77	3,95–3,99	57	2,95–2,99	37	2,10–2,14	17	0,97–1,02
96	4,84–4,86	76	3,90–3,94	56	2,90–2,94	36	2,05–2,09	16	0,91–0,96
95	4,80–4,83	75	3,85–3,89	55	2,85–2,89	35	2,00–2,04	15	0,85–0,90
94	4,76–4,79	74	3,80–3,84	54	2,81–2,84	34	1,95–1,99	14	0,79–0,84
93	4,72–4,75	73	3,75–3,79	53	2,97–2,80	33	1,90–1,94	13	0,73–0,78
92	4,68–4,71	72	3,70–3,74	52	2,93–2,96	32	1,85–1,89	12	0,67–0,72

91	4,64–4,67	71	3,65–3,70	51	2,89–2,92	31	1,80–1,84	11	0,61–0,66
90	4,60–4,63	70	3,60–3,64	50	2,75–2,88	30	1,75–1,79	10	0,55–0,60
89	4,55–4,59	69	3,55–3,59	49	2,70–2,74	29	1,69–1,74	9	0,49–0,54
88	4,50–4,54	68	3,50–3,54	48	2,65–2,69	28	1,63–1,68	8	0,43–0,48
87	4,45–4,49	67	3,45–3,49	47	2,60–2,64	27	1,57–1,62	7	0,37–0,42
86	4,40–4,44	66	3,40–3,44	46	2,55–2,59	26	1,51–1,56	6	0,31–0,36
85	4,35–4,39	65	3,35–3,39	45	2,50–2,54	25	1,45–1,50	5	0,25–0,30
84	4,30–4,34	64	3,30–3,34	44	2,45–2,49	24	1,39–1,44	4	0,19–0,24
83	4,25–4,29	63	3,25–3,29	43	2,40–2,44	23	1,33–1,38	3	0,13–0,18
82	4,20–4,24	62	3,20–3,24	42	2,35–2,39	22	1,27–1,32	2	0,07–0,12
81	4,15–4,19	61	3,15–3,19	41	2,30–2,34	21	1,21–1,26	1	0,01–0,06

7. Основна література та інформаційні ресурси

1. Богданець-Білокаленко Н. І. Дитяча література. Твори українських письменників II половини XX – початку XXI століть: навч. посіб. К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. 480 с.
2. Богданець-Білокаленко Н. І. Проблема формування особистості у змісті підручників з читання для початкової школи (50-ті роки XIX ст.-50-ті роки XX ст.): монографія. К.: НВФ Славутич-Дельфін, 2014. 150 с. URL: https://www.studmed.ru/krupa-mar-ya-l-ngv-stichniy-anal-z-hudozhnogo-tekstu_4455065a33a.h
3. Бойцун І.Є. Дитяча література: навч. посіб. для студ. вищ.навч. закл. Луганськ: ДЗ «Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка», 2013. 319 с.
4. Брандес В. М. Казка як важливий чинник розвитку людства. URL: <https://studentam.net.ua/content/view/8251/97/>
5. Вовк О. В. Концепція української дитячої літератури в естетичній системі Б. Грінченка. URL: <http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v56/39.pdf>
6. Гнідець У. С. Сучасна література для дітей та юнацтва: самобутній феномен в історії розвитку літератури. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2012. Вип. 11. С. 134-140.
7. Гуменний М. Поетика романного жанру О. Гончара: проблеми типології: монографія. К.: Акцент, 2005. 240 с.
8. Качак Т.Б. Література для дітей і дитяче читання у контексті сучасної літературної освіти: збірник науково-методичних статей. Івано-Франківськ: Тіповіт, 2013. 132 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8451/1/%D0%9A%D0%B0%D1%87%D0%B0%D0%BA%20%D0%A2%D0%B5%D1%82%D1%8F%D0%BD%D0%B0%20%D0%9B%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0%20%D0%B4%D0%BB%D1%8F%20%D0%B4%D1%96%D1%82%D0%B5%D0%B9%20%D1%96%20%D0%B4%D0%B8%D1%82%D1%8F%D1%87%D0%B5%20%D1%87%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1>

[%8F%20%D1%83%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%D1%96%20%D1%81%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82](#)

9. Качак Т.Б. Українська література для дітей: підручник. К.: ВЦ «Академія», 2016. 352 с.

10. Крупа М. Лінгвістичний аналіз художнього тексту. Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. 416 с. URL: https://www.studmed.ru/krupa-mar-ya-l-ngv-stichniy-anal-z-hudozhnogo-tekstu_4455065a33a.html

11. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці: «Золоті литаври», 2001. 636 с.

12. Мацевко-Бекерська Л. В. Дитяча література та практикум виразного читання: Навчально-методичний посібник. Львів, Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2005. 153 с.

13. Мацевко-Бекерська Л. В. Дитяча література та практикум виразного читання: Методичні рекомендації до практичних та семінарських занять. Львів, Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2005. 87 с.

14. Мельникова Р. Вивчення творчості Емми Андіївської: екзистенційні проблеми. Філологічні діалоги. Випуск 9. Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2022. Вип. 9. С. 213 – 221. URL:

<http://visnyk.idgu.edu.ua/index.php/fildialohy/article/view/707>

15. Мельникова Р. Вивчення творчості А. Чайковського в 7 класі: методичний аспект. Філологічні діалоги. Випуск 8. Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2021. С. 147 – 156. URL: http://idgu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/04/FD_9.pdf

16. Романенко О. Ідентичність нації та тексту: як сучасна українська література формує інтенсивні образи національної ідентифікації. Літературний процес: методологія, імена, тенденції. Філологічні науки. 2016. № 7. С. 112 – 120.

17. Сивокінь Г. М. У вимірах сприймання. Теоретичні проблеми художньої літератури, її історії та функцій. К.: «Фенікс», 2006. 301 с.

18. Штонь Г. М. Духовний простір української ліро-епічної прози. К.: Інститут літератури ім. Т. Шевченка, 1998. 317 с.

Затверджено на засіданні кафедри української мови і літератури протокол № 8 від 12 січня 2024 р.

